

Тесленок І. М.

доц.кафедри менеджменту Національного університету «Запорізька політехніка»

Коваль В.В.

магістрант Національного університету «Запорізька політехніка»

Аналіз стратегічного управління промисловим комплексом Запорізького регіону

В Україні зросло значення стратегічного управління регіонами, яке обумовлено тим, що відбулося розширення повноважень і збільшився ступінь відповідальності регіональних органів влади за економічний та соціальний розвиток регіону.

У сучасних ринкових умовах необхідно приділяти увагу питанню стратегічного управління промисловим комплексам регіону, оскільки саме промисловість спонукає економічний розвиток регіону. Стратегічне управління промисловим комплексам регіону здійснюється зі сторони держави та регіональної влади. Для оцінки ефективності стратегічного управління промисловим комплексом регіону пропонуємо проаналізувати економічні показники роботи промисловості в окремо взятому регіоні. Дана оцінка покаже наскільки ефективно були реалізовані стратегії розвитку як самих підприємств, так і ефективність управлінських рішень органів влади.

Об'єктом дослідження є процес стратегічного управління промисловим комплексом Запорізького регіону.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні підходи, принципи, методи аналізу стратегічного управління промисловим комплексом Запорізького регіону.

Мета дослідження полягає у проведенні аналізу стратегічного управління промисловим комплексом Запорізького регіону на основі оцінки економічних показників діяльності промисловості.

Протягом останніх п'яти років Україна перебувала у надскладній геополітичній та соціально-економічній ситуації. Передусім це пов'язано з розірванням великої кількості зв'язків вітчизняних суб'єктів господарювання з бізнес-партнерами на території країн СНД.

Ці процеси стали особливо помітними для економіки Запорізької області, яка безпосередньо межує з Донецькою областю та територіально наближена до АР Крим. У регіоні, який є одним з найбільш економічно розвинених центрів України, спостерігалися негативні тренди розвитку за основними економічними показниками до 2016 року включно (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Динаміка індексів промислової продукції у 2013-2019 роках в Запорізькій області [2]

Рік	Індекс ВРП	Індекс промислової продукції
2013	99,3	97,1
2014	100,4	96,8
2015	94,7	95,3
2016	99,7	96,9
2017	103,1	106,2
2018	101,9	103,6
2019	102,1	102,9

З 2017 року динаміка в регіоні змінилася позитивно, значною мірою завдяки певній стабілізації соціально-економічної ситуації в Україні, а також покращенням із 2016 року на світових ринках чорних металів, які складають основу експорту Запорізької області. У 2017 році регіон збільшив експорт промислової продукції на 28% [2]. Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України було представлено «Експортна стратегія України на 2017–2021 роки», схвалена Кабінетом Міністрів України ще наприкінці грудня 2017 р. У рамках цього документа представлено «Секторальні та крос-секторальні експортні стратегії» [1], у яких з різним

ступенем деталізації розглядаються питання розвитку експортної діяльності в різних сферах української економіки. Це стало поштовхом для зростання регіонального індексу валового продукту та капітальних вкладень в регіон.

Економічна спеціалізація Запорізької області сьогодні визначається галузями економіки, які мають найбільшу частку продажу продукції та послуг. За результатами 2019 року промисловість має вагому частку (64,26%). Запорізька область насправді є однією з п'яти регіонів України, економіка якої має найвищий рівень індустріалізації (> 60%)[2].

Враховуючи спеціалізацію регіону, місцевим органам влади важливо виявити наявний потенціал економічних секторів для зміцнення конкурентних позицій на міжнародних ринках, а також створити нові галузеві та міжгалузеві кластери.

Зокрема, потенційними секторами економіки Запорізької області для кластеризації є переробна промисловість.

Промисловість є найважливішою формою економіки для Запорізької області. За обсягом реалізованої промислової продукції область стабільно посідає третє місце в Україні (після Дніпропетровської та Донецької областей; обсяг промислового виробництва зазначених трьох областей становив сумарно 43,9% у 2018 році). Частка промисловості Запорізької області у 2019 році становила 8,42% від загального обсягу промислової продукції України [2].

Порівнюючи структуру промислового комплексу високоіндустріальних регіонів України, слід підкреслити, що позиції Запорізької області значно кращі. На тлі сучасної «неоіндустріалізації» в Україні, що відбувається внаслідок збільшення обсягів і частки видобутку корисних копалин та зменшення частки переробки в регіонах України (що посилює сировинну орієнтацію вітчизняної промисловості і, таким чином, стає ще однією перешкодою для підвищення її конкурентоспроможності на світових ринках) (табл. 1.2) у Запорізькій області відбуваються зворотні процеси – це означає,

що потенціал обробної промисловості збільшується за рахунок зменшення внеску інших галузей.

Таблиця 1.2

Структура промисловості регіонів України
(за обсягом реалізованої промислової продукції),% [2]

Регіон	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів			Переробна промисловість			Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря			Водопостачання; каналізація, поводження з відходами		
	2012	2017	2019	2012	2017	2019	2012	2017	2019	2012	2017	2019
Україна	10,5	14,6	15,2	63,7	65,0	65,3	24,4	19,4	18,5	1,4	1,0	1,0
Дніпропетровська	24,2	26,9	27,2	58,8	59,3	59,5	14,8	12,6	12,4	2,2	1,2	0,9
Донецька	15,7	16,8	18,7	68,5	66,4	65,9	14,7	15,9	14,7	1,1	0,9	0,8
Запорізька	2,9	2,5	2,0	72,0	74,2	76,0	24,0	22,8	21,4	1,1	0,6	0,6
Полтавська	17,4	45,9	45,3	75,7	46,0	46,7	6,4	7,8	7,5	0,5	0,4	0,5
Харківська	4,1	29,1	29,0	70,8	53,2	52,8	23,6	16,4	16,9	1,5	1,2	1,2

Структура промислового комплексу Запорізької регіону є висококонцентрованою – близько 40% – це металургія і понад 21% – постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря [2].

Зараз металургійні підприємства зазнають труднощів із закупівлею сировини, комплектуючих і виплатою зарплати працівникам. Для подальшої підтримки лідерських позицій металургії Запорізького регіону, органам державної влади слід запровадити податкові канікули для підприємств задля нарощування об'ємів виробництва металів, а саме необхідно встановити спецканали фінансування і надати проектні кредити і кредити на поповнення оборотних коштів. Найефективнішими заходами є пролонгація термінів погашення кредитних ліній і надання відстрочки по виплатах відсотків, а також зниження процентних ставок за діючими кредитами.

В ході дослідження було проаналізовано динаміку індексів промислової продукції за 2013-2019 роки в Запорізькій області, а також структуру промисловості регіонів України за обсягом реалізованої промислової

продукції. Виявлено, що Запорізька область посідає перше місце серед ближчих конкурентних регіонів за обсягом реалізованої промислової продукції в переробній промисловості та в постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря. Це свідчить про ефективне стратегічне управління промисловим комплексом Запорізького регіону. Але органам державної та місцевої влади слід постійно моніторити зовнішні фактори, що впливають на розвиток промисловості та зміцнювати експортні стратегії підприємств та їх позиції на міжнародних ринках. Пріоритетними напрямками стратегічного управління промисловим комплексом Запорізького регіону повинні стати: створення нових галузевих та міжгалузевих кластерів та підтримка підприємств в кризових ситуаціях.

Список літератури

1. Секторальні та крос-секторальні експортні стратегії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/MoreDetails?lang=uk-UA&id=4caaddb5-094f-4dab-8ac9da323b41ad65&title=SektoralniTaKrossektoralniEksportniStrategii>
2. Стратегія регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року, затверджена рішенням Запорізької обласної ради від 12.12.2019 №134 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/48277/strategiya-regionalnogo-rozvitku-na-period-do-2027-roku.html> (дата звернення 19.11.2020).
3. Офіційний сайт Запорізької обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.zoda.gov.ua/> (дата звернення 18.11.2020).